

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра цивільно-правових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор НАВС
полковник поліції

Станіслав ГУСАРЄВ

28.07.2023

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ СІМЕЙНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА»**

Статус дисципліни — вибіркова
Рівень вищої освіти — другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти — магістр
Галузь знань: 08 Право
Спеціальність: 081 Право
Освітня програма: Право (ВКЗО 05)
Форми здобуття вищої освіти — денна/заочна
Мова викладання — українська
Форма підсумкового контролю — залік

Київ – 2023 рік

РОЗРОБНИКИ:

Леся ШАПОВАЛ – доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент;

Наталія БІЛЯНСЬКА – професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент;

Богдан КИРДАН – доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент;

Наталія ПОЛШКО – доцент кафедри, доктор філософії

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін
Протокол від 06.07.2023 року, № 24

Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
полковник поліції

Валентина МИРОНЕНКО

Схвалено науково-методичною радою НАВС
Протокол від 28.07.2023 року, № 11

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЕВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __.__.202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __.__.202_ № __

Завідувач кафедри

Валентина МИРОНЕНКО

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЕВ

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __.__.202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __.__.202_ № __

Завідувач кафедри

Валентина МИРОНЕНКО

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЕВ

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __.__.202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __.__.202_ № __

Завідувач кафедри

Валентина МИРОНЕНКО

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЕВ

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми застосування сімейного законодавства» є сучасний стан та перспективи розвитку сімейного законодавства України; інститут шлюбу в сімейному праві; особливості правового регулювання правовідносин подружжя; особливості правового регулювання правовідносин батьків і дітей; відносини, що виникають у зв'язку із влаштуванням дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; особливості правового регулювання правовідносин інших членів сім'ї та родичів.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми застосування сімейного законодавства» є надання здобувачам знань у сфері сімейних правовідносин, що стане нагальною передумовою визначення соціально-правових пріоритетів в сімейній сфері; поглиблене вивчення сімейного законодавства в рамках курсу надає можливість виявлення прогалин та неузгодженостей норм різних галузей законодавства, що регулюють відносини за участю членів сім'ї та родичів; отримані знання та уміння стануть передумовами розробки конкретних пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства та наукових досліджень в галузі сімейного права.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми застосування сімейного законодавства» є формування у здобувачів вищої освіти системи науково-теоретичних та практичних знань з теоретичних положень науки сімейного права України; визначення та розкриття змісту сімейно-правових понять, категорій та інститутів сімейного права; формування навичок правильного застосування отриманих знань при вирішенні конкретних практичних завдань, а також правильного тлумачення норм сімейного законодавства.

Пререквізити:

сучасні інформаційні технології в юридичній діяльності; право Європейського Союзу; юридична компаративістика; правові інструменти альтернативного вирішення спорів; приватне право: практика тлумачення і застосування.

Постреквізити

застосування стандартів Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод; нормотворча діяльність; особливості розгляду окремих категорій цивільних справ; сучасні аспекти цивільно-правової відповідальності; сучасні аспекти цивільного права та процесу; актуальні проблеми міжнародного приватного права; сучасні аспекти спадкового права.

Компетентності відповідно до другого рівня вищої освіти ступеня магістр зі спеціальності 081 «Право»

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права
Загальні компетентності	ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<p>ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.</p> <p>СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.</p> <p>СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.</p> <p>СК8. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.</p> <p>СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.</p> <p>СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.</p> <p>СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.</p> <p>СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.</p> <p>СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.</p> <p>СК16. Здатність виявляти проблемні питання правозастосування та формувати пропозиції щодо їх вирішення (<i>додаткова СК</i>).</p>
--	---

Здобувачі другого рівня вищої освіти ступеня магістр зі спеціальності 081 «Право» повинні продемонструвати такі результати навчання:

РН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

РН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

РН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

РН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

РН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

РН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

РН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

РН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

PH 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

PH 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- загальні теоретичні проблеми сучасного сімейного права;
- термінологічні проблеми та шляхи усунення законодавчих неузгодженостей;
- особливості регулювання відносин членів сім'ї та родичів;
- актуальні питання, пов'язані з влаштуванням дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- застосування в практичній діяльності норм сімейного законодавства;

вміти:

- тлумачити та застосовувати норми сімейного законодавства;
- узагальнювати практику використання сімейного законодавства та робити відповідні висновки за результатами узагальнення;
- правильно застосовувати роз'яснення судових та інших органів у процесі застосування норм сімейного права;
- проводити роз'яснення сімейного законодавства серед населення.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання (д/б та ксф)	заочна форма навчання (д/б та ксф)
	Рік підготовки	
	1	2
Кількість кредитів ECTS – 3	Семестр	
	II	III
	Лекції	
	8 год.	6 год.
	Семінарські	
	12 год.	6 год.
	Практичні	
	10 год.	-
	Самостійна робота	
	60 год.	78 год.
Загальна кількість годин – 90	Вид контролю	
	залік	залік

3. Тематичний план

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	всього	у тому числі				всього	у тому числі			
		л	сем.	п	с. р.		л	сем.	п	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Сімейне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку	12	-	2	-	10	14	2	-	-	12
Тема 2. Інститут шлюбу в сімейному праві: актуальні питання	16	2	2	2	10	16	2	2	-	12
Тема 3. Правовідносини подружжя: особливості правового регулювання	16	2	2	2	10	14	-	2	-	12
Тема 4. Правовідносини батьків і дітей: особливості правового регулювання	16	2	2	2	10	12	-	-	-	12
Тема 5. Влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: теоретичні та практичні аспекти	16	2	2	2	10	22	2	2	-	18
Тема 6. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів: особливості правового регулювання	14	-	2	2	10	12	-	-	-	12
Підсумковий контроль	Залік					Залік				
Усього годин	90	8	12	10	60	90	6	6		78

4. Плани семінарських та практичних занять

Форма здобуття вищої освіти – денна/заочна (дб/кспф)

4.1. Плани семінарських занять

Тема 1. Сімейне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку
Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття та класифікація актів сімейного законодавства.
2. Сімейний кодекс України в умовах рекодифікації цивільного законодавства.
3. Значення актів Конституційного Суду України, Верховного Суду України та судової практики.
4. Офіційне обнародування та набуття чинності нормативно-правових актів.
5. Застосування сімейного законодавства. Аналогія закону та аналогія права в сімейно-правових відносинах.

Тема 2. Інститут шлюбу в сімейному праві: актуальні питання

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття шлюбу та його правова природа.
2. Позитивні та негативні умови укладення шлюбу.
3. Порядок укладення шлюбу. Взаємна обізнаність наречених про стан здоров'я: теоретичні та практичні аспекти.
4. Поняття та підстави припинення шлюбу.
5. Встановлення режиму окремого проживання подружжя: проблеми правового регулювання та практики застосування.
6. Недійсність шлюбу. Санація шлюбу. Визнання шлюбу неукладеним.

Тема 3. Правовідносини подружжя: особливості правового регулювання

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя.
2. Право особистої приватної власності подружжя: теоретичні та практичні аспекти.
3. Право спільної сумісної власності подружжя: теоретичні та практичні аспекти.
4. Право на майно жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою: проблеми правового регулювання та практики застосування.
5. Права та обов'язки подружжя по утриманню: проблеми теорії та практики.
6. Шлюбний договір: проблемні аспекти.

Тема 4. Правовідносини батьків і дітей: особливості правового регулювання.

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Визначення походження дитини: теоретичні та практичні аспекти.

2. Визначення походження дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій: проблеми правового регулювання.
3. Оспорювання батьківства: теоретичні та практичні аспекти.
4. Особисті немайнові права і обов'язки батьків та дітей: проблемні питання теорії та практики.
5. Позбавлення батьківських прав: підстави та правові наслідки. Поновлення батьківських прав. Відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав.
6. Права батьків і дітей на майно: особливості правового регулювання.

Тема 5. Влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: теоретичні та практичні аспекти

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Основні форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
2. Поняття і порядок усиновлення, його правові наслідки.
3. Опіка та піклування над дітьми: проблемні положення.
4. Патронат над дітьми: теоретичні та практичні аспекти.
5. Прийомна сім'я: проблемні питання теорії та практики.
6. Дитячий будинок сімейного типу: проблеми правового регулювання.

Тема 6. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів: особливості правового регулювання

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів: питання теорії та практики.
2. Права баби та діда, прабаби та прадіда на виховання внуків, правнуків, щодо захисту внуків. Вирішення судом спорів щодо участі баби, діда, прабаби, прадіда, братів, сестер, мачухи, вітчима у вихованні дитини.
3. Обов'язок по утриманню інших членів сім'ї та родичів: теоретичні та практичні аспекти.
4. Стягнення аліментів з інших членів сім'ї та родичів: проблеми теорії та практики.

4.2. Завдання для практичних занять

Загальні методичні рекомендації:

Здобувачам вищої освіти в робочих зошитах пропонується розглянути та вирішити практичні ситуації та виконати завдання. Оформлення повинно містити розгорнуту обґрунтовану відповідь з обов'язковим посиланням на нормативно-правові джерела.

Перевіряється викладачем під час проведення практичних занять.

Тема 2. Інститут шлюбу в сімейному праві: актуальні питання

Навчальний час – 2 год.

Задача 1.

Подружжя Іванків удочерило малолітню Олену. Через рік після удочеріння дружина Іванків померла. Спочатку Іванків ставився до дочки, як до рідної дитини, але згодом зрозумів, що закохався. Коли Олені виповнилось 18 років, він запропонував їй одружитись.

Вони подали заяву до органу ДРАЦС, але їм було відмовлено. *Надайте юридичну консультацію, за яких умов шлюб може бути зареєстровано?*

Задача 2.

Після смерті батьків Михайла взяла на виховання тітка його матері, в якій була донька Олена. Досягнувши дев'ятнадцяти років, Михайло і Олена вирішили одружитися. Однак мати дівчини заперечувала проти цього, посилаючись на те, що родичі не можуть перебувати у шлюбі між собою. Врахувавши заперечення, орган РАЦСу відмовив у реєстрації шлюбу. *Чи є підстави для оскарження такого рішення?*

Задача 3.

Лущенко і Димова подали до органу ДРАЦСу заяву про реєстрацію шлюбу. Через кілька днів до органу ДРАЦСу прийшла Зубікова, яка вимагала не реєструвати цей шлюб, оскільки вона та Лущенко проживають уже сім років разом, усі сусіди, знайомі вважають їх чоловіком і дружиною, хоча їх шлюб і не зареєстрований в органах ДРАЦСу.

Чи є підстави для відмови у реєстрації шлюбу Луценка з Димовою? Чи може вплинути на рішення органу РАЦСу наявність у Луценка і Зубікової спільної дитини?

Задача 4.

Булатов і Журова подали до органу ДРАЦСу заяву про реєстрацію шлюбу. Однак мати Булатова дізналася, що Журова хвора на шизофренію, а тому стала наполягати на тому, щоб орган ДРАЦСу відмовив у реєстрації цього шлюбу, надавши для підтвердження своїх слів довідку від лікаря про хворобу Журової. *Яке рішення має прийняти орган РАЦСу?*

Задача 5.

Махненко і Косенко вирішили укласти шлюб. Незадовго до реєстрації Махненко важко захворіла і була госпіталізована. Косенко звернувся до органів ДРАЦСу з проханням зареєструвати шлюб за відсутності нареченої, оскільки вона не в змозі з'явитися до органу ДРАЦСу, але може дати письмову згоду на таку реєстрацію. *Яка буде відповідь органу ДРАЦСу? Визначте порядок реєстрації шлюбів в органах ДРАЦСу у таких випадках.*

Задача 6.

Радченко, перебуваючи у зареєстрованому шлюбі, уже кілька років жила окремо від чоловіка і не знала, де він знаходиться. Згодом вона вирішила укласти новий шлюб з Євченковим. Для цього вона звернулася до суду із заявою про визнання свого чоловіка безвісно відсутнім. Суд її заяву задовольнив, ухваливши відповідне рішення. Після цього Радченко зареєструвала розірвання шлюбу в органах ДРАЦСу та уклала новий шлюб.

Через 2 роки повернувся перший чоловік Радченко та поставив питання про визнання її шлюбу з Євченковим недійсним. Радченко жити з першим чоловіком відмовилася.

Як вирішити спір?

Задача 7.

Окист та Грінченко подали заяву про реєстрацію шлюбу та призначили дату весілля. З дня подання заяви наречені за домовленістю пройшли медичне обстеження та виявилось що вони повністю здорові. Шлюб було зареєстровано.

За кілька днів після реєстрації шлюбу Окист попав в реанімацію після витоку хімічної речовини де було виявлено, що він хворий на венеричну хворобу.

Батьки Грінченко вважають, що вона повинна визнати шлюб недійсним та забрати всі коштовні подарунки на весілля. *Надайте юридичну консультацію Грінченко.*

Тема 3. Правовідносини подружжя: особливості правового регулювання*Навчальний час – 2 год.***Задача 1.**

При розірванні шлюбу між подружжям виник спір щодо розподілу майна: фортепіано, яке придбали для жінки – викладача музичної школи; бібліотеки, якою користувався чоловік – науковий співробітник; будинку, отриманого дружиною в спадщину; норкової шуби та мисливської рушниці.

Який порядок поділу майна?

Задача 2.

Пилипко та Фокіна три роки прожили спільно, після чого зареєстрували шлюб. Після укладення шлюбу чоловік пішов на іншу роботу та тривалий час був відсутній дома. Фокіна спочатку була незадоволена, а потім звикла.

Її родичка порекомендувала Фокіній встановити режим окремого проживання подружжя. Фокіна вирішила, що в її ситуації це є гарним рішенням.

Визначте підстави та правові наслідки встановлення режиму окремого проживання.

Задача 3.

Після розірвання шлюбу Ключкіна звернулася до суду з позовом про розподіл спільного майна. Відповідач Клішкін у судовому засіданні в заперечення позову, що автомобіль було придбано ним за місяць до реєстрації шлюбу і не являється спільним майном, а позивачка не внесла до переліку речей, що підлягають поділу, дорогі антикварні коштовності, які подарував його дядько з Америки, картини з колекції його батька та люстру з божественного скла XVIII ст., подаровані їм на весілля її батьками. На що Ключкіна пояснила суду, що картини і люстра – це її придане, а коштовності було подаровані особисто їй.

Надайте юридичну оцінку ситуації та вирішіть спір.

Задача 4.

Тихонова звернулася до суду з позовом про поділ автомобіля, який відповідач придбав до реєстрації з нею шлюбу. В обґрунтування своїх вимог, позивач зазначила, що автомобіль був старий і на його ремонт було витрачено спільних коштів значно більше, ніж він коштував на час придбання. У зв'язку із цим його слід визнати спільною сумісною власністю подружжя і поділити між нею та її чоловіком.

Суд відмовив у задоволенні позовних вимог Тихонової, виходячи із того, що автомобіль належав відповідачу до реєстрації шлюбу, а тому він є його особистою власністю і поділу не підлягає.

Проаналізуйте рішення суду.

Задача 5.

Лепеха прожила з Равіком сім'єю 4 роки, після чого він помер. Шлюб вони не реєстрували, оскільки вважали це простою формальністю, проте прожили всі роки дружно, у злагоді, вели спільне господарство. Кожен з них мав хороший дохід, і вони придбали разом кілька цінних речей, у тому числі двокімнатну квартиру та авто. На ім'я Равіка було відкрито рахунок у банку, куди вони вносили спільні кошти. Після смерті чоловіка Лепеха була впевнена, що вона – єдиний спадкоємець Равіка. Однак з'ясувалося, що Равік свого часу був одружений і, не зважаючи на те, що фактичні шлюбні стосунки з колишньою дружиною припинилися, офіційно шлюб не було розірвано. Жінка, з якою було зареєстровано шлюб, дізнавшись про смерть Равіка, подала нотаріусу заяву про прийняття спадщини як його дружина.

Проаналізуйте ситуацію і надайте юридичний висновок. Припустіть, що Лепеха прожила з Равіком більше десяти років, який буде наслідок в такому випадку. Чи має вона право на майно, набуте спільно з Равіком?

Задача 6.

Подружжя Болотових перебувало у шлюбі 35 років. В 2017 році вони розлучилися. Через три роки Болотова (1957 р.н.) звернулася з позовом до колишнього чоловіка про стягнення аліментів на своє утримання, оскільки вона хворіє, не працює і доглядає онуків.

Яке рішення ухвалить суд?

Тема 4. Правовідносини батьків і дітей: особливості правового регулювання

Навчальний час – 2 год.

Задача 1.

Коломієць Н., яка не перебувала у шлюбі, народила дитину, батьком якої був Сорокін В., з яким Коломієць тривалий час спільно проживала. Під час державної реєстрації народження дитини Сорокін усно визнав своє батьківство і попросив записати його як батька дитини. Однак завідувач органу державної реєстрації актів цивільного стану переконавшись, що шлюб між Коломієць і Сорокіним не зареєстрований, відмовився зробити такий запис, зажадавши представити як підставу внесення відомостей про батька відповідне рішення суду.

Чи правильно вчинив завідувач органу державної реєстрації актів цивільного стану? Які порядок і підстави внесення відомостей про батька у актовий запис про народження дитини в ситуації, коли батьки дитини не перебувають у шлюбі?

Задача 2.

Громадянин України Перепелиця пред'явив позов до колишньої дружини (за її останнім місцем проживання) про надання йому, батьку його дитини, можливості виїхати під час літніх канікул у відпустку до іншої країни відпочити з донькою, якій виповнилось 10 років. Він пояснив, що вже більше трьох років проживає окремо від дитини, весь час після розлучення сплачував аліменти на дитину, спілкувався з дитиною як по телефону так і особисто. Однак, після звернення до колишньої дружини, остання відмовила надати письмову згоду на виїзд дитини з батьком за кордон.

Проаналізуйте ситуацію та надайте юридичну консультацію.

Задача 3.

Іванов К. звернувся з позовом до своєї повнолітньої дочки про стягнення аліментів в розмірі 1000 гривень щомісяця. В обґрунтування своїх вимог позивач посилався на те, що є пенсіонером, інвалідом 2-ї групи, розмір його пенсії складає 2000 гривень, з яких щомісяця стягують по 300 гривень на утримання колишньої дружини, частина грошей витрачається на ліки, тому коштів недостатньо, донька не допомагає при цьому, інших дітей немає.

Донька пояснила, що має малолітнього сина, якого утримує сама, тому заперечувала проти позову.

Вирішіть спір.

Задача 4.

Туманова Н. звернулася з позовом про встановлення батьківства Шевчук П. стосовно її сина, який народився 10 лютого 2008 р. На доказ батьківства Туманова представила лист Шевчук із санаторію від 5 березня 2007 р., в якому він писав, що любить її і був би радий, якби у них була дитина. Крім того, вона стверджувала, що про її вагітність від Шевчук знала його мати, яка водила її в жіночу консультацію, де їм пояснили, що переривання вагітності неможливе через великий термін вагітності. Шевчук відмову від позову мотивував

сумнівами у своєму батьківстві, хоча даних про те, що батьком міг би бути інший чоловік, не було. Туманова наполягала на проведенні медичної експертизи.

З якою метою і за наявності яких підстав суд у справі із встановлення батьківства призначає медичну експертизу? Чи є підстави для задоволення позову Туманової?

Задача 5.

Відділ освіти Миколаївської районної адміністрації звернувся до суду з позовом про позбавлення батьківських прав Шевченко щодо її малолітнього сина Василя. У судовому засіданні було з'ясовано, що Шевченко залучає дитину до жебракування, зловживає спиртними напоями, створює в помешканні антисанітарні умови. За місяць до судового розгляду Шевченко зверталась до відділу освіти з письмовим проханням помістити дитину в будинок дитини, однак з'явившись на слухання справи, вона пояснила, що матеріальні труднощі є тимчасовими, спиртні напої вживає іноді через переживання у зв'язку зі смертю чоловіка, проти позову заперечувала.

Яке рішення має прийняти суд? Чи є обов'язковою участь прокурора по такій категорії справ?

Тема 5. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: теоретичні та практичні аспекти

Навчальний час – 2 год.

Задача 1.

Після смерті матері малолітній Гаврило був переданий під опіку дідусю по лінії матері, оскільки батько жив у іншому місті, який одразу ж після смерті дружини повторно одружився і взяти дитину в нову сім'ю відмовився. Повернувшись через три роки до міста, де проживав Гаврило з дідом-опікуном, батько пред'явив позов до суду щодо повернення йому сина. Він стверджував, що любить його, а відмовився взяти Гаврилка в нову сім'ю за вимогою другої дружини, згоди на призначення синові опікуна не давав, окрім того, він краще виховає дитину, ніж дід, який не має вищої освіти. Опікун відмовився повернути сина батькові мотивуючи тим, що ним створені всі умови для повноцінного виховання Гаврилка, який зовсім не знає батька, котрий не виявляв інтересу до долі дитини і навіть не надавав йому матеріальної допомоги.

Визначте з якою метою і над ким встановлюється опіка? Які обставини підлягають урахуванню при вирішенні цієї справи.

Задача 2.

2009 р. помер батько Назара, а через рік загинула його мати. Назар після загибелі матері проживав у селі у своєї бабусі. Бабуся звернулася до органу опіки і піклування із заявою про призначення її опікуном Назара. Однак її прохання не було задоволене. Своєю відмовою орган опіки та піклування мотивував тим, що бабуся непрацездатна (пенсіонерка за віком), а тому не зможе належним чином виконувати обов'язки опікуна. Опікуном Назара був призначений його дядько — Григорій, який проживає в м. Полтава, де знаходиться і майно, що перейшло до Назара у спадщину після смерті матері. Орган опіки та піклування пояснив бабусі хлопчика, що призначення дядька опікуном не буде перешкодою тому, щоб Назар продовжував проживати в неї.

Надайте оцінку діям органу опіки та піклування? Чи передбачає закон окреме проживання опікуна і його підопічного?

Задача 3.

Подружжя Левченко подало до відділу освіти заяву з проханням знайти дитину для усиновлення. Їм запропонували усиновити Кирила Гнатенка, який перебуває в навчальному закладі, батьки якого виїхали за кордон та визнані безвісно відсутніми. Левченки погодились та усиновили дитину. Через десять років повернулись батьки Кирила, заявили, що фактично перебували в рабстві за кордоном, вважають необхідним повернути дитину та подали позов про визнання усиновлення недійсним, поновлення правового зв'язку з дитиною.

Яким чином біологічні батьки можуть вирішити цю ситуацію? В яких випадках є доцільним усиновлення дітей, батьки яких визнано безвісно відсутніми?

Задача 4.

Катерина після смерті рідної сестри взяла до себе її 3-річну дочку Олену. Батько дівчинки не заперечував проти цього. Коли дитині виповнилося 5 років, Катерина звернулася до обласного управління освіти за порадою: вона дуже прив'язалася до дівчинки і та називає її мамою. Батько Оксани протягом цього часу ніякої уваги дочці не приділяв, матеріально не допомагав, переїхав до іншого міста і одружився. У Катерини є чоловік, з яким вона перебуває в зареєстрованому шлюбі, але спільно не проживає, він перебуває у Польщі на заробітках, вони майже не спілкуються.

Чи зможе вона усиновити дівчинку? Надайте юридичну консультацію.

Задача 5.

Ложкін Ю. та його дружина Ложкіна К. вважають необхідним усиновити дитину, що була народжена їх чотирнадцятирічною дочкою, тобто їх онуку.

Чи можуть баба з дідом усиновити онуку? Визначте порядок надання згоди на таке усиновлення.

Задача 6.

Кірюхіна подала до суду заяву про усиновлення нею дитини, що була покинута нею в пологовому будинку. На момент подання заяви з дня народження дитини пройшло 50 днів.

Чи можливо усиновлення? Визначте дії, які повинен вчинити суддя згідно законодавства.

Задача 7.

Шестирічного Кирила, котрий залишився без опіки батьків, орган опіки та піклування тимчасово помістив для проживання до дитячого навчального закладу.

Керівник виховної установи Крюков на прохання іноземної посередницької фірми самостійно організував знайомство з Кирилом подружжя Паньє з Франції, а потім, узгодивши з ними це питання, дав висновок щодо можливості усиновлення ними хлопчика. Згаданий висновок був пред'явлений до суду для вирішення питання про усиновлення Кирила французьким подружжям.

Дізнавшись про це, орган опіки та піклування відкликав із суду висновок Крюкова і порушив питання щодо притягнення останнього до адміністративної відповідальності. Однак Крюков не погодився зі звинуваченням у здійсненні правопорушення і пояснив, що він ужив усіх можливих заходів для влаштування дитини в сім'ю і діяв у її інтересах.

Чи є підстави для притягнення Крюкова до відповідальності? Як мали діяти керівник виховної установи та орган опіки і піклування в даній ситуації?

Завдання 8.

Розглянути та порівняти форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на прикладі прийомної сім'ї та інтернатних закладів. Розглянути порядок утворення прийомної сім'ї, порядок влаштування туди дітей, матеріальне забезпечення прийомної сім'ї; типи інтернатних закладів та порядок утворення інтернатних

закладів, їх комплектування, організація навчально-виховного процесу в інтернатних закладах.

Тема 6. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів: особливості правового регулювання

Навчальний час – 2 год.

Задача 1.

Петренко звернулася до суду з позовом про стягнення аліментів з батька її чоловіка Костенка. У позовній заяві було зазначено, що вона є інвалідом другої групи, одержує невелику пенсію, неспроможна утримувати трьох дітей, а син відповідача переховується від сплати аліментів і встановити його місце знаходження неможливо.

Чи буде задоволено позов?

Задача 2.

Шевченко А. звернувся з позовом до своєї повнолітньої онуки про стягнення аліментів в розмірі 500 гривень щомісяця. В обґрунтування своїх вимог позивач посилався на те, що цього року став пенсіонером, розмір його пенсії складає 2000 гривень, частина грошей витрачається на ліки, тому коштів недостатньо. Молода дружина, з якою Шевченко розлучився 1,5 роки тому, відмовилась надавати утримання після розірвання шлюбу, хоча він під час шлюбу подарував їй свою частку у спільній сумісній власності (спільному приватному будинку).

Онука пояснила, що сама має малолітнього сина, якого утримує одна, тому заперечувала проти позову. *Вирішіть спір.*

Задача 3.

Повнолітній Оніщук звернувся до суду з позовом про стягнення аліментів зі старшого рідного брата. У позовній заяві було зазначено, що Оніщук є інвалідом, одержує невелику пенсію, тому потребує матеріальної допомоги.

Визначте, за яких умов виникає обов'язок повнолітніх братів та сестер утримувати непрацездатних повнолітніх братів і сестер? Які підстави звільнення від сплати аліментів та заборгованості за аліментами?

Задача 4.

Неповнолітній Антонов Р. звернувся з позовом до своєї мачухи про стягнення аліментів. В обґрунтування своїх вимог позивач посилався на те, що мачуха, перебуваючи у шлюбі з його батьком, набула у спільну сумісну власність будинок і автомобіль. Після смерті батька мачуха продала автомобіль і на думку Антонова має можливість та зобов'язана утримувати його. Останній навчається у школі, проживає у бабусі з дідусем, які вже пенсіонери. Мачуха заперечувала проти позову.

Обґрунтуйте позицію Антонова, за яких умов суд може відмовити Антонову в задоволенні позову? Вирішіть спір.

Задача 5.

Мачуха на прізвище Онищенко Р. звернулася з позовом до свого пасинка Кіреєва О. про стягнення аліментів. В обґрунтування своїх вимог мачуха посилається на те, що, перебуваючи у шлюбі з батьком Кіреєва, вони останні роки надавали неодноразово матеріальну допомогу пасинку, інколи він проживав з ними однією сім'єю. Кіреєв проти позову заперечував, посилаючись на те, що після смерті батька мачуха вже уклала новий шлюб.

Чи підлягає позов задоволенню? За яких підстав суд задовольнить позов Онищенко, а за яких відмовить у задоволенні позову?

Вирішіть спір.

5. Завдання для самостійної роботи

5.1. Підготувати відповіді на наступні запитання по темах:

Тема 1. Сімейне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку

1. Конституція України як основа сімейного законодавства.
2. Сімейний кодекс України як основний акт сімейного законодавства.
3. Закони і підзаконні нормативні акти як джерела сімейного права.
4. Відомчі нормативні акти та нормативні акти місцевих органів управління та самоврядування, що містять норми сімейного права та умови їх дієвості.
5. Норми міжнародного права і міжнародні договори.
6. Значення актів Конституційного Суду України, Верховного Суду України та судової практики.
7. Недійсність нормативно-правових актів.
8. Обмеження застосування норм міжнародного сімейного права.

Тема 2. Інститут шлюбу у сімейному праві: актуальні питання

1. Право на шлюб.
2. Добровільність шлюбу.
3. Одношлюбність.
4. Наречені та їх правовий статус: актуальні питання.
5. Правозгідність шлюбу.
6. Розірвання шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану: теоретичні та практичні питання.
7. Момент припинення шлюбу у разі його розірвання
8. Шлюб, який є недійсним.
9. Шлюб, який визнається недійсним за рішенням суду.
10. Шлюб, який може бути визнаний недійсним за рішенням суду.
11. Визнання шлюбу недійсним після його припинення: практичні аспекти.
12. Санація шлюбу: теоретичні та практичні аспекти.

Тема 3. Правовідносини подружжя: особливості правового регулювання

1. Проблемні питання застосування позовної давності до вимог про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.
2. Юридичний зміст обов'язків подружжя, що впливають з особистих правовідносин між ними.
3. Конституційний обов'язок подружжя турбуватись про сім'ю.
4. Порушення особистих немайнових прав подружжя: проблеми теорії та практики.
5. Правовий режим майна при здійсненні підприємницької діяльності одним із подружжя.
6. Проблеми правового регулювання відмови від права на частку у майні та відмова від здійснення цього права (співвідношення категорій)
7. Проблемні аспекти примусового поділу майна подружжя.
8. Договірне регулювання відносин подружжя.
9. Порядок і способи поділу майна подружжя.
10. Накладення стягнення на майно, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.
11. Права і обов'язки подружжя щодо взаємного утримання.

12. Майнові правовідносини чоловіка і жінки, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу.
13. Здійснення права спільної сумісної власності після розірвання шлюбу: актуальні питання.
14. У чому полягає принцип рівності часток подружжя у спільному сумісному майні?
15. Порядок укладення шлюбного договору.

Тема 4. Правовідносини батьків і дітей: особливості правового регулювання

1. Підстави виникнення прав та обов'язків матері, батька і дитини.
2. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою.
3. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою.
4. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою.
5. Порядок оспорювання батьківства.
6. Обставини, що виключають можливість оспорювання батьківства (материнства).
7. Права та обов'язки батьків щодо дитини, їх здійснення.
8. Особливості здійснення прав та виконання обов'язків неповнолітніми батьками.
9. Права та обов'язки дітей щодо батьків.
10. Роздільність майна батьків і дітей.
11. Право спільної сумісної власності батьків і дітей.
12. Права батьків та дітей щодо користування майном.
13. Управління майном дитини.
14. Аліментні зобов'язання батьків і дітей.

Тема 5. Влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: теоретичні та практичні аспекти

1. Загальні принципи, зміст і засоби державного захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
2. Органи, на які покладається захист прав та інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та їх основні функції.
3. Недійсність усиновлення, скасування усиновлення, їх правові наслідки.
4. Позбавлення усиновлювача батьківських прав.
5. Припинення опіки, піклування над дитиною.
6. Звільнення опікуна та піклувальника дитини від їх обов'язків.
7. Договір про патронат.
8. Згода дитини на проживання у сім'ї патронатного вихователя.
9. Плата за виховання дитини
10. Прийомні батьки як законні представники прийомних дітей.
11. Спільне та відмінне прийомної сім'ї та дитячого будинку сімейного типу.

Тема 6. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів: особливості правового регулювання

1. Права баби та діда, прабаби та прадіда на виховання внуків, правнуків, щодо захисту внуків.
2. Права братів та сестер на спілкування.
3. Права сестри, брата, мачухи, вітчима та інших членів сім'ї на захист дітей.
4. Обов'язки особи піклуватися про бабу, діда, прабабу, прадіда, а також про того, з ким вона проживала однією сім'єю.
5. Обов'язок баби, діда утримувати внуків.
6. Обов'язок внуків, правнуків утримувати бабу, діда, прабабу, прадіда.
7. Обов'язок по утриманню братів та сестер.
8. Обов'язок мачухи, вітчима утримувати падчерку, пасинка.
9. Обов'язок інших осіб утримувати дитину.

10. Обов'язок падчерки, пасинка утримувати мачуху, вітчима. Обов'язок особи утримувати тих, з ким вона проживала однією сім'єю, до досягнення повноліття.

11. Розмір аліментів, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів, і строки їх стягнення.

12. Зміна розміру аліментів та звільнення від їх сплати.

13. Визначення заборгованості за аліментами, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів.

5.2. Орієнтовні тестові завдання для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу

Загальні методичні рекомендації:

Тестові завдання виконуються шляхом надання лише однієї правильної відповіді на запропоноване питання. Декілька правильних відповідей на питання не допускається.

1. СІМЕЙНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ ВСТУПИВ В СИЛУ:

- A. 16 січня 2003 року;
- B. 10 січня 2002 року;
- C. 01 січня 2004 року;
- D. 1 січня 2003 року.

2. СІМЕЙНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ РЕГУЛЮЄ:

A. сімейні особисті немайнові та майнові відносини між подружжям, між батьками та дітьми, усиновлювачами та усиновленими;

B. сімейні особисті немайнові та майнові відносини між подружжям, між батьками та дітьми, усиновлювачами та усиновленими, між матір'ю та батьком дитини щодо її виховання, розвитку та утримання;

C. сімейні особисті немайнові та майнові відносини між подружжям, усиновлювачами та усиновленими, між матір'ю та батьком дитини щодо її виховання, розвитку та утримання;

D. сімейні особисті немайнові та майнові відносини між подружжям, між батьками та дітьми, між матір'ю та батьком дитини щодо її виховання, розвитку та утримання;

3. СТРОКИ, ВСТАНОВЛЕНІ В СІМЕЙНОМУ КОДУКСІ УКРАЇНИ, ОБЧИСЛЮЮТЬСЯ ВІДПОВІДНО ДО:

- A. моральних засад суспільства;
- B. Сімейного кодексу України;
- C. Цивільного кодексу України;
- D. Цивільного процесуального кодексу України.

4. СІМ'Я, МАТЕРИНСТВО, БАТЬКІВСТВО І ДИТИНСТВО ЗНАХОДЯТЬСЯ ПІД ОХОРОНОЮ:

- A. суду;
- B. органів міліції;
- C. державних органів РАЦС;
- D. держави.

5. ПРАВО НА БЕЗПОСЕРЕДНЄ ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ ЗА ЗАХИСТОМ СВОГО ПРАВА АБО ІНТЕРЕСУ МАЄ КОЖЕН УЧАСНИК СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН, ЯКИЙ ДОСЯГ:

- A. 14 років;
- B. 15 років;
- C. 16 років;
- D. 18 років.

6. ЯКЩО ДИТИНА АБО ОСОБА, ДІЄДАТНІСТЬ ЯКОЇ ОБМЕЖЕНА, НЕ МОЖЕ САМОСТІЙНО ЗДІЙСНЮВАТИ СВОЇ ПРАВА, ЦІ ПРАВА ЗДІЙСНЮЮТЬ:

- A. батьки;
- B. опікун;
- C. піклувальник;
- D. всі вищезазначені особи.

7. ДРУЖИНИ-МАТЕРІ МАЮТЬ БУТИ СТВОРЕНІ У СІМ'Ї УМОВИ ДЛЯ:

- A. вирішення особистих питань;
- B. збереження здоров'я;
- C. народження здорової дитини;
- D. поєднання материнства із здійсненням нею інших прав та обов'язків.

8. ДРУЖИНА ТА ЧОЛОВІК НЕ ЗОБОВ'ЯЗАНІ:

- A. спільно піклуватися про побудову сімейних відносин між собою та іншими членами сім'ї на почуттях взаємної любові, поваги, дружби;
- B. розподіляти між собою обов'язки в сім'ї;
- C. утверджувати в сім'ї повагу до матері, до батька;
- D. спільно дбати про матеріальне забезпечення сім'ї.

9. ШЛЮБНИЙ ДОГОВІР НЕ МОЖУТЬ УКЛАДАТИ:

- A. особи, які подали заяву про реєстрацію шлюбу;
- B. неповнолітня особа (за наявності письмової, нотаріально засвідченої згоди батьків).
- C. малолітня особа (за наявності письмової, нотаріально засвідченої згоди батьків).
- D. особи, які зареєстрували шлюб.

10. ШЛЮБНИЙ ДОГОВІР, УКЛАДЕНИЙ ДО РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ НАБУВАЄ ЧИННОСТІ:

- A. з моменту досягнення сторонами згоди щодо умов договору;
- B. з моменту його підписання сторонами;
- C. з моменту його нотаріального посвідчення;
- D. з моменту реєстрації шлюбу

11. У ШЛЮБНОМУ ДОГОВОРІ НЕ МОЖЕ БУТИ ПЕРЕДБАЧЕНО:

- A. порядок користування житлом;
- B. розмір та способи надання утримання;
- C. кількість дітей, які мають народитися в сім'ї;
- D. можливість управляти спільним майном тільки одним із подружжя

12. ДО НЕГАТИВНИХ УМОВ УКЛАДЕННЯ ШЛЮБУ ВІДНЕСЕНО:

- A. наявність у особи іншого нерозірваного шлюбу;
- B. досягнення шлюбного віку;
- C. наявність між особами відносин свояцтва;
- D. відсутність згоди батьків при укладенні шлюбу неповнолітньою особою.

13. ПРИ ПОДАННІ ЗАЯВИ ПРО РЕЄСТРАЦІЮ ШЛЮБУ ЧОЛОВІКА ТА ЖІНКУ ОЗНАЙОМЛЮЮТЬ:

- A. з правовими наслідками, які можуть настати у зв'язку з відмовою одного із наречених від реєстрації шлюбу;
- B. з правами та обов'язками їх як майбутнє подружжя, батьків;
- C. про обов'язковість проходження медичного обстеження;

D. про обов'язковість зміни прізвища при реєстрації шлюбу.

14. НЕ Є ОСОБИСТОЮ ПРИВАТНОЮ ВЛАСНІСТЮ ДРУЖИНИ, ЧОЛОВІКА:

A. житло, набуте нею, ним за час шлюбу внаслідок його приватизації відповідно до Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду»;

B. майно, набуте нею, ним за час шлюбу, але на підставі договору дарування або в порядку спадкування;

C. майно, набуте нею, ним за час шлюбу, але за кошти, які належали їй, йому особисто;

D. заробітна плата, пенсія, стипендія, інші доходи, одержані одним із подружжя.

15. ЗА ЗАГАЛЬНИМ ПРАВИЛОМ, ШЛЮБ РЕЄСТРУЄТЬСЯ В ОДРАЦС ПІСЛЯ:

A. спливу 1 міс. від дня подання заяви;

B. спливу 2 міс. від дня подання заяви;

C. спливу 3 міс. від дня подання заяви;

D. спливу 6 міс. від дня подання заяви

16. ПРИ ВИРІШЕННІ СПОРУ ПРО ПОДІЛ МАЙНА СУД МОЖЕ ВІДСТУПИТИ ВІД ЗАСАДИ РІВНОСТІ ЧАСТОК ПОДРУЖЖЯ ЗА ОБСТАВИН, ЩО МАЮТЬ ІСТОТНЕ ЗНАЧЕННЯ, ЗОКРЕМА:

A. якщо один із них не дбав про матеріальне забезпечення сім'ї;

B. якщо один із них приховав, знищив чи пошкодив спільне майно;

C. якщо один із них витрачав спільне майно на шкоду інтересам сім'ї;

D. якщо один із них вчинив всі вищезазначені дії.

17. СТРОК ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ ДО ВИМОГ ПРО ПОДІЛ МАЙНА, ЩО Є ОБ'ЄКТОМ СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ, ШЛЮБ МІЖ ЯКИМ РОЗІРВАНО, ОБЧИСЛЮЄТЬСЯ ВІД ДНЯ, КОЛИ:

A. придбано об'єкт спільної сумісної власності (майно);

B. один із співвласників дізнався про порушення свого права власності;

C. один із співвласників дізнався або міг дізнатися про порушення свого права власності;

D. одержано свідоцтво про розірвання шлюбу.

18. ЯКЩО ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ТА МАЙНОВІ ВІДНОСИНИ МІЖ ПОДРУЖЖЯМ, БАТЬКАМИ ТА ДІТЬМИ, ІНШИМИ ЧЛЕНАМИ СІМ'Ї ТА РОДИЧАМИ НЕ ВРЕГУЛЬОВАНІ СІМЕЙНИМ КОДЕКСОМ, ВОНИ РЕГУЛЮЮТЬСЯ:

A. іншими законодавчими актами, якщо це не суперечить моральним засадам суспільства;

B. відповідними нормами підзаконних нормативних актів України, якщо це не суперечить суті сімейних відносин;

C. відповідними нормами Цивільного кодексу України, якщо це не суперечить суті сімейних відносин;

D. іншими законодавчими актами, якщо це не суперечить суті сімейних відносин.

19. У ВИПАДКАХ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СІМЕЙНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ, ОСОБА МАЄ ПРАВО НА ПОПЕРЕДНЄ ЗВЕРНЕННЯ ЗА ЗАХИСТОМ СВОЇХ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ДО:

A. органів державної реєстрації актів цивільного стану;

B. органу опіки та піклування;

C. суду;

D. міліції.

20. ВІДМОВА ДРУЖИНИ ВІД НАРОДЖЕННЯ ДИТИНИ АБО НЕЗДАТНІСТЬ ЇЇ ДО НАРОДЖЕННЯ МОЖЕ БУТИ ПІДСТАВОЮ ДЛЯ:

- A. визнання шлюбу недійсним;
- B. відшкодування шкоди, завданої здоров'ю;
- C. розірвання шлюбу;
- D. відшкодування майнової шкоди.

21. НЕБАЖАННЯ ЧОЛОВІКА МАТИ ДИТИНУ АБО НЕЗДАТНІСТЬ ЙОГО ДО ЗАЧАТТЯ ДИТИНИ МОЖЕ БУТИ ПІДСТАВОЮ ДЛЯ:

- A. відшкодування шкоди, завданої здоров'ю;
- B. розірвання шлюбу;
- C. відшкодування майнової шкоди;
- D. визнання шлюбу недійсним.

22. ДО ПРАВ ДРУЖИНИ ТА ЧОЛОВІКА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ НЕ НАЛЕЖАТЬ:

- A. право розподілити між собою обов'язки в сім'ї;
- B. право на вільний вибір свого проживання;
- C. право вживати заходів, які не заборонені законом і не суперечать моральним засадам суспільства, щодо підтримання шлюбних відносин;
- D. право припинити шлюбні відносини.

23. ШЛЮБНИЙ ДОГОВІР МОЖЕ БУТИ ВИЗНАНИЙ НЕДІЙСНИМ У ТАКИХ ВИПАДКАХ:

- A. укладений щодо майна, яке буде набуто подружжям у майбутньому;
- B. якщо укладений особами до реєстрації шлюбу;
- C. укладений неповнолітніми без згоди батьків (піклувальників);
- D. укладений особами після реєстрації шлюбу.

24. У РІЗІ ЗВЕРНЕННЯ ПОДРУЖЖЯ ДО НОТАРІУСА ІЗ ЗАЯВОЮ ПРО ВІДМОВУ ВІД ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ, ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ, ВСТАНОВЛЕНІ ШЛЮБНИМ ДОГОВОРОМ, ПРИПИНЯЮТЬСЯ:

- A. з моменту його укладення або в день подання нотаріусу заяви про відмову від нього;
- B. в день подання нотаріусу відповідної заяви;
- C. з моменту визнання одного з подружжя недієздатним;
- D. в день набрання рішенням суду про розірвання шлюбу законної сили.

25. НАРЕЧЕННИМИ ВВАЖАЮТЬСЯ ОСОБИ:

- A. які перебувають у фактичних шлюбних відносинах;
- B. які уклали між собою шлюбний договір;
- C. які подали заяву про реєстрацію шлюбу;
- D. між якими встановлено режим окремого проживання.

26. ПРАВО НОТАРІАЛЬНОГО ПОСВІДЧЕННЯ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ МАЮТЬ:

- A. нотаріальні контори, приватний нотаріус;
- B. посадові особи органів державної реєстрації актів цивільного стану;
- C. голови сільських, селищних рад;
- D. командири військових частин, з'єднань.

27. ЗАЯВА ПРО РЕЄСТРАЦІЮ ШЛЮБУ ВТРАЧАЄ ЧИННІСТЬ, ЯКЩО НАРЕЧЕНІ НЕ З'ЯВИЛИСЯ І НЕ ПОВІДОМИЛИ ПРО ПРИЧИНИ НЕЯВКИ ПРОТЯГОМ:

- A. 1 місяця;
- B. 2 місяців;
- C. 3 місяців;
- D. 6 місяців.

28. ЗА ЗАЯВОЮ НАРЕЧЕНИХ РЕЄСТРАЦІЯ ШЛЮБУ МОЖЕ ВІДБУТИСЯ:

- A. за місцем їхньої роботи, навчання;
- B. за місцем перебування на курортному відпочинку;
- C. за місцем надання стаціонарної медичної допомоги;
- D. за місцем тимчасового перебування.

29. ПРИ РОЗПОРЯДЖЕННІ СВОЇМ МАЙНОМ ДРУЖИНА, ЧОЛОВІК ЗОБОВ'ЯЗАНІ ВРАХОВУВАТИ ІНТЕРЕСИ:

- A. дитини, яка відповідно до закону має право користування майном;
- B. батьків подружжя, які відповідно до закону мають право користування майном;
- C. інших членів сім'ї, які відповідно до закону мають право користування майном;
- D. рідних братів і сестер подружжя, які відповідно до закону мають право користування майном.

30. РОЗПОРЯДЖЕННЯ МАЙНОМ, ЩО Є ОБ'ЄКТОМ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ, ПІСЛЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ СПІВВЛАСНИКАМИ ВИКЛЮЧНО ЗА ВЗАЄМНОЮ ЗГОДОЮ, ВІДПОВІДНО ДО:

- A. Сімейного кодексу України;
- B. Цивільного кодексу України;
- C. Конституції України;
- D. моральних засад суспільства.

31. ЯКЩО ЖІНКА ТА ЧОЛОВІК ПРОЖИВАЮТЬ ОДНІЄЮ СІМ'ЄЮ, АЛЕ НЕ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ШЛЮБІ МІЖ СОБОЮ, ТО МАЙНО, ЯКЕ ВОНИ НАБУВАЮТЬ ЗА ЧАС ТАКОГО ПРОЖИВАННЯ Є ОБ'ЄКТОМ:

- A. їх спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними;
- B. їх спільної часткової власності, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними;
- C. особистої приватної власності кожного з них, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними;
- D. їх спільної власності, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними.

32. СІМЕЙНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ РЕГУЛЮЄ СІМЕЙНІ ВІДНОСИНИ МІЖ:

- A. двоюрідними братами та сестрами, тіткою, дядьком та племінницею, племінником і між іншими родичами за походженням;
- B. тіткою, дядьком та племінницею, племінником;
- C. мачухою, вітчимою та падчеркою, пасинком;
- D. всіма вищезазначеними особами

33. ПРАВОВИЙ СТАТУС ДИТИНИ МАЄ ОСОБА ДО ДОСЯГНЕННЯ НЕЮ:

- A. 14 років;
- B. 16 років;

- C. 18 років;
- D. 23 років.

34. ЯКЩО В МІЖНАРОДНОМУ ДОГОВОРІ УКРАЇНИ, УКЛАДЕНОМУ В УСТАНОВЛЕНОМУ ПОРЯДКУ, МІСТЯТЬСЯ ІНШІ ПРАВИЛА, НІЖ ТІ, ЩО ВСТАНОВЛЕНІ ВІДПОВІДНИМ АКТОМ СІМЕЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА, ЗАСТОСОВУЮТЬ:

- A. Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод;
- B. Загальну декларацію прав людини;
- C. Конвенцію про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах;
- D. правила відповідного міжнародного договору України.

35. ЯКЩО ПРИ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ ДРУЖИНА, ЧОЛОВІК ЗБЕРЕГЛИ ДОШЛЮБНІ ПРИЗВИЩА, ВОНИ МАЮТЬ ПРАВО ПОДАТИ ЗАЯВУ ПРО ОБРАННЯ ПРИЗВИЩА ОДНОГО З НИХ ЯК ЇХНЬОГО СПІЛЬНОГО ПРИЗВИЩА АБО ПРО ПРИЄДНАННЯ ДО СВОГО ПРИЗВИЩА ПРИЗВИЩА ДРУГОГО З ПОДРУЖЖЯ ДО:

- A. органу державної реєстрації актів цивільного стану, який зареєстрував їхній шлюб або відповідного органу за місцем їхнього проживання;
- B. органу державної реєстрації актів цивільного стану за місцем їхнього проживання;
- C. будь-якого органу державної реєстрації актів цивільного стану;
- D. органу державної реєстрації актів цивільного стану за місцем проживання батьків одного з подружжя.

36. ДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ ВІДНЕСЕНО:

- A. в шлюбному договорі може бути визначено правовий режим майна подружжя;
- B. в шлюбному договорі можуть обмежуватися права подружжя, як власників рухомого чи нерухомого майна;
- C. його сторонами можуть бути не тільки подружжя, але й наречені;
- D. чинність деяких умов шлюбного договору може мати місце і після розірвання шлюбу.

37. РІШЕННЯ ОРГАНУ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ Є ОBOB'ЯЗКОВИМ ДО ВИКОНАННЯ, ЯКЩО ВІД ЧАСУ ЙОГО ВИНЕСЕННЯ ЗАІНТЕРЕСОВАНА ОСОБА НЕ ЗВЕРНУЛАСЯ ЗА ЗАХИСТОМ СВОЇХ ПРАВ АБО ІНТЕРЕСІВ ДО СУДУ ПРОТЯГОМ:

- A. десяти днів;
- B. чотирнадцяти днів;
- C. двадцяти одного дня;
- D. одного місяця.

38. ОСОБА, ЯКА НЕ ЗНАЛА І НЕ МОГЛА ЗНАТИ ПРО ПЕРЕШКОДИ ДО РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ МАЄ ПРАВО:

- A. на поділ майна, набутого у недійсному шлюбі, як спільної сумісної власності;
- B. на аліменти відповідно до СК України;
- C. на проживання у житловому приміщенні, в яке вона поселилася у зв'язку з недійсним шлюбом;
- D. на всі дії, зазначені в п. А – С.

39. ОДРАЦС ЗOBOB'ЯЗАНИЙ ПОВІДОМИТИ ВІЙСЬККОМАТ ПРО ЗМІНУ ПРИЗВИЩА ВІЙСЬКОВОЗOBOB'ЯЗАНОВОГО, ПРИЗОВНИКА У ЗВ'ЯЗКУ З РЕЄСТРАЦІЮ, РОЗІРВАННЯМ ШЛЮБУ ПРОТЯГОМ:

- A. 5 днів

- B. 7 днів
- C. 10 днів
- D. 14 днів

40. ФІКТИВНИЙ ШЛЮБ - ЦЕ:

- A. проживання жінки та чоловіка однією сім'єю без реєстрації шлюбу
- B. шлюб укладений з порушенням вимог, встановлених СК України
- C. шлюб укладений особами, які страждають на психічні хвороби
- D. шлюб укладений жінкою, чоловіком без наміру створення сім'ї та набуття прав та обов'язків подружжя.

41. ШЛЮБ ВИЗНАЄТЬСЯ НЕДІЙСНИМ З МОМЕНТУ:

- A. його державної реєстрації;
- B. коли стали відомі обставини, що викликають недійсність шлюбу;
- C. коли уповноважені особи звернулися з відповідним позовом до суду;
- D. винесення судом рішення про недійсність шлюбу.

42. ЗАКОННИМ РЕЖИМОМ МАЙНА ПОДРУЖЖЯ Є РЕЖИМ ПЕРЕДБАЧЕНИЙ:

- A. Сімейним кодексом України;
- B. шлюбним договором;
- C. Сімейним кодексом України та шлюбним договором;
- D. договором про надання утримання.

43. ЗГІДНО ЗАКОНУ ДРУЖИНА МАЄ ПРАВО НА ТАКУ ЧАСТКУ У СПІЛЬНОМУ СУМІСНОМУ МАЙНІ:

- A. одна четверта всього майна;
- B. одна друга всього майна;
- C. одна третя всього майна;
- D. дві третини всього майна.

44. ДО ВИМОГИ ПРО ПОДІЛ МАЙНА, ЗАЯВЛЕНОЇ ПІСЛЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ, ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ:

- A. в один рік;
- B. в три роки;
- C. в п'ять років;
- D. в десять років;

45. ПРАВОВИМИ НАСЛІДКАМИ ВСТАНОВЛЕННЯ СУДОМ РЕЖИМУ ОКРЕМОГО ПРОЖИВАННЯ ПОДРУЖЖЯ Є:

- A. майно, набуте в майбутньому дружиною та чоловіком, вважатиметься набутим у шлюбі;
- B. дитина, народжена дружиною після спливу десяти місяців, не вважатиметься такою, що походить від її чоловіка;
- C. після двох років роздільного проживання їх шлюб вважатиметься припиненим;
- D. дружина, чоловік можуть усиновлювати дитину без згоди другого з подружжя.

46. УСИНОВЛЮВАЧЕМ МОЖЕ БУТИ ОСОБА, ЩО СТАРША ЗА ДИТИНУ, ЯКУ ВОНА БАЖАЄ УСИНОВИТИ, НЕ МЕНШ ЯК НА:

- A. п'ятнадцять років;
- B. вісімнадцять років;
- C. двадцять років;
- D. двадцять п'ять років

47. ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ З ПОЗОВОМ ПРО СКАСУВАННЯ УСИНОВЛЕННЯ ЧИ ВИЗНАННЯ ЙОГО НЕДІЙСНИМ МАЮТЬ:

- A. батьки, усиновлювач;
- B. опікун, піклувальник, орган опіки та піклування, прокурор;
- C. усиновлена дитини, яка досягла чотирнадцяти років;
- D. всі особи, зазначені в пунктах «а» - «в».

48. ПРИЙОМНІ ДІТИ ПРОЖИВАЮТЬ І ВИХОВУЮТЬСЯ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'Ї ДО ДОСЯГНЕННЯ:

- A. чотирнадцяти років;
- B. шістнадцяти років;
- C. вісімнадцяти років;
- D. двадцяти років.

49. ОСОБИ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ ОДНІЄЮ СІМ'ЄЮ, А ТАКОЖ РОДИЧІ ЗА ПОХОДЖЕННЯМ, ВІДНОСИНИ МІЖ ЯКИМИ НЕ РЕГУЛЮЄ СК УКРАЇНИ, МОЖУТЬ ВРЕГУЛЮВАТИ СВОЇ СІМЕЙНІ (РОДИННІ) ВІДНОСИНИ ЗА ДОГОВОРОМ, ЯКИЙ МАЄ БУТИ УКЛАДЕНИЙ В:

- A. конклюдентній формі;
- B. усній формі;
- C. письмовій формі та підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню;
- D. письмовій формі

50. ПРИ РОЗГЛЯДІ ЯКИХ СПОРІВ СУДОМ УЧАСТЬ ОРГАНУ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ Є ОБОВ'ЯЗКОВОЮ?

- A. щодо визначення місця проживання дитини;
- B. щодо управління батьками майном дитини;
- C. щодо поновлення батьківських прав;
- D. всі відповіді вірні

51. ЯКИЙ СТРОК ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ДО ВИМОГ, ЩО ВИПЛИВАЮТЬ ІЗ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН?

- A. 3 роки;
- B. позовна давність не застосовується, крім випадків, встановлених законом;
- C. 1 рік;
- D. позовна давність не застосовується.

52. ШЛЮБНИЙ ВІК ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ У:

- A. 18 років;
- B. 16 років;
- C. 14 років;
- D. 23 роки.

53. З ДОСЯГНЕННЯМ ЯКОГО ВІКУ СУД МОЖЕ НАДАТИ ОСОБІ ПРАВО НА ШЛЮБ?

- A. 14 років;
- B. 10 років;
- C. 16 років;
- D. 17 років

54. ЯКІ ОСОБИ НЕ МОЖУТЬ ПЕРЕБУВАТИ У ШЛЮБІ МІЖ СОБОЮ?

- A. троюрідні брат та сестра;

- B. двоюрідні брат та сестра;
- C. двоюрідні тітка, дядько та племінник, племінниця;
- D. всі відповіді вірні.

55. ЯКИЙ ШЛЮБ Є НЕДІЙСНИМ?

- A. шлюб, зареєстрований з особою, яка визнана недієздатною;
- B. шлюб, зареєстрований без вільної згоди жінки або чоловіка;
- C. з особою, яка не досягла шлюбного віку і якій не було надано право на шлюб;
- D. всі відповіді вірні

56. ЯКИЙ ШЛЮБ ВИЗНАЄТЬСЯ НЕДІЙСНИМ ЗА РІШЕННЯМ СУДУ?

- A. між рідними братом та сестрою;
- B. між усиновлювачем та усиновленою ним дитиною;
- C. фіктивний шлюб;
- D. з особою, яка приховала тяжку хворобу.

57. ЯКИЙ ШЛЮБ МОЖЕ БУТИ ВИЗНАНИЙ НЕДІЙСНИМ ЗА РІШЕННЯМ СУДУ?

- A. між двоюрідними братом та сестрою;
- B. з особою, яка приховала хворобу, небезпечну для другого з подружжя і (або) їхніх нащадків;
- C. між усиновлювачем та усиновленою ним дитиною з порушенням вимог, встановлених СК України;
- D. всі відповіді вірні

58. ЯКІ ОСОБИ МАЮТЬ ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ З ПОЗОВОМ ПРО ВИЗНАННЯ ШЛЮБУ НЕДІЙСНИМ?

- A. дружина та чоловік;
- B. батьки;
- C. прокурор;
- D. всі відповіді вірні.

59. З ЯКОГО ЧАСУ ШЛЮБ Є НЕДІЙСНИМ?

- A. з моменту набрання чинності рішенням суду про це;
- B. від дня його державної реєстрації;
- C. з моменту проголошення рішення суду;
- D. вірні відповіді "а" та "б".

60. ЯКЕ МАЙНО НЕ Є ОБ'ЄКТОМ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ?

- A. земельна ділянка, набута чоловіком (дружиною) за час шлюбу внаслідок приватизації;
- B. заробітна плата, стипендія, пенсія, інші доходи, одержані одним із подружжя;
- C. гонорар, виграші, одержані за договором, укладеним одним із подружжя в інтересах сім'ї;
- D. всі відповіді вірні.

61. ЧИ Є ОСОБИСТОЮ ПРИВАТНОЮ ВЛАСНІСТЮ ДРУЖИНИ (ЧОЛОВІКА) МАЙНО, НАБУТЕ НЕЮ (НИМ) ЗА ЧАС ЇХНЬОГО ОКРЕМОГО ПРОЖИВАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ З ФАКТИЧНИМ ПРИПИНЕННЯМ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН?

- A. ні;
- B. так;

- C. так, але лише за рішенням суду;
- D. так, крім випадків, встановлених СК України.

62. ЯКІ ДОГОВОРИ МАЄ ПРАВО УКЛАДАТИ ОДИН ІЗ ПОДРУЖЖЯ БЕЗ ЗГОДИ ІНШОГО?

- A. будь-які;
- B. дрібні побутові;
- C. ті, що не потребують нотаріального посвідчення та державної реєстрації;
- D. укладені в усній формі

63. В ЯКІЙ ФОРМІ УКЛАДАЄТЬСЯ ДОГОВІР МІЖ ПОДРУЖЖЯМ ПРО ВИДІЛ НЕРУХОМОГО МАЙНА ДРУЖИНІ (ЧОЛОВІКОВІ) ЗІ СКЛАДУ УСЬОГО МАЙНА ПОДРУЖЖЯ?

- A. письмовій нотаріально посвідченій;
- B. усній;
- C. письмовій;
- D. в будь-якій за домовленістю подружжя

64. ХТО З ПОДРУЖЖЯ ВАЖАЄТЬСЯ НЕПРАЦЕЗДАТНИМ?

- A. той, хто досяг пенсійного віку;
- B. інвалід I, II чи III групи;
- C. той, хто на даний момент не працює;
- D. вірні відповіді "а" та "б".

65. ОДИН З ПОДРУЖЖЯ Є ТАКИМ, ЩО ПОТРЕБУЄ МАТЕРІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ, ЯКЩО:

- A. заробітна плата, пенсія, доходи від використання його майна, інші доходи не забезпечують прожиткового мінімуму, встановленого законом;
- B. він досяг пенсійного віку, встановленого законом;
- C. він є інвалідом I, II чи III групи;
- D. правильні відповіді "б" та "в".

66. З ЯКОГО ДНЯ ПРИСУДЖУЮТЬСЯ АЛІМЕНТИ ОДНОМУ З ПОДРУЖЖЯ ЗА РІШЕННЯМ СУДУ?

- A. з дня набрання чинності рішенням суду про це;
- B. з дня подання позовної заяви;
- C. з дня проголошення рішення суду;
- D. з моменту виникнення права на утримання.

ЯКІ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВИНИКАЮТЬ В РАЗІ ВСТАНОВЛЕННЯ РЕЖИМУ ОКРЕМОГО ПРОЖИВАННЯ ПОДРУЖЖЯ?

- A. майно, набуте в майбутньому дружиною та чоловіком, вважатиметься набутим у шлюбі;
- B. дитина, народжена дружиною після спливу 10 місяців, не вважатиметься такою, що походить від її чоловіка;
- C. чоловік (дружина) можуть всиновити дитину без згоди іншого;
- D. всі відповіді вірні.

67. УСИНОВЛЕННЯ ДИТИНИ ПРОВОДИТЬСЯ БЕЗ ЗГОДИ БАТЬКІВ, ЯКЩО ВОНИ:

- A. невідомі;
- B. визнані безвісно відсутніми;
- C. визнані недієздатними;
- D. всі відповіді вірні.

68. ДО ВИМОГИ ПРО ВИЗНАННЯ БАТЬКІВСТВА ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ:

- A. в шість місяців;
- B. в один рік;
- C. в три роки;
- D. в п'ять років.

69. ДИТИНА, ПОКИНУТА В ПОЛОГОВОМУ БУДИНКУ, ІНШОМУ ЗАКЛАДІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я АБО ЯКУ ВІДМОВИЛИСЯ ЗАБРАТИ З НИХ БАТЬКИ, ІНШІ РОДИЧІ, МОЖЕ БУТИ УСИНОВЛЕНА ПІСЛЯ ДОСЯГНЕННЯ НЕЮ:

- A. одного місяця;
- B. двох місяців;
- C. трьох місяців;
- D. шести місяців.

70. ДОГОВІР ПРО ПАТРОНАТ ПРИПИНЯЄТЬСЯ У РАЗІ ВІДМОВИ ВІД НЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ АБО ДИТИНИ, ЯКА ДОСЯГЛА:

- A. 14 років;
- B. 16 років;
- C. 18 років;
- D. 23 років.

71. ДРУЖИНА, З ЯКОЮ ПРОЖИВАЄ ДИТИНА, МАЄ ПРАВО НА УТРИМАННЯ ВІД ЧОЛОВІКА – БАТЬКА ДИТИНИ ДО ДОСЯГНЕННЯ ДИТИНОЮ:

- A. одного року;
- B. двох років;
- C. трьох років;
- D. шести років;

72. ЯКЩО МАТИ ТА БАТЬКО ДИТИНИ НЕ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ШЛЮБІ МІЖ СОБОЮ, ПОХОДЖЕННЯ ДИТИНИ ВІД МАТЕРІ ВИЗНАЧАЄТЬСЯ НА ПІДСТАВІ:

- A. заяви матері;
- B. заяви батька;
- C. заяви матері та батька дитини;
- D. документа закладу охорони здоров'я про народження нею дитини.

73. БАТЬКИ ЗОБОВ'ЯЗАНІ ЗАРЕЄСТРУВАТИ НАРОДЖЕННЯ ДИТИНИ В ОДРАЦС НЕВІДКЛАДНО, АЛЕ НЕ ПІЗНІШЕ:

- A. семи днів;
- B. чотирнадцяти днів;
- C. одного місяця;
- D. двох місяців.

74. У РАЗІ ЗМІНИ ПРИЗВИЩА ОБОМА БАТЬКАМИ ПРИЗВИЩЕ ДИТИНИ ЗМІНЮЄТЬСЯ ЗА ЇЇ ЗГОДОЮ, ЯКЩО ВОНА ДОСЯГЛА:

- A. шести років;
- B. семи років;
- C. десяти років;
- D. чотирнадцяти років

5.3 Створення презентацій у PowerPoint

Загальні методичні рекомендації:

Мультимедійна презентація містить текстові матеріали, фотографії, малюнки, слайд-шоу, звукове оформлення і дикторський супровід, аудіо та відеофрагменти і анімації.

1. При оформленні мультимедійної презентації необхідно дотримуватися єдиного стилю подання інформації.

2. Всі слайди презентації повинні бути виконані в програмі Microsoft PowerPoint будь-якої версії в єдиному стилі.

3. Розмір файлу повинен бути не більш ніж 2Мб, кількість слайдів 10-15.

4. Має бути титульний, інформаційний та підсумковий слайди.

5. Титульний слайд повинен відображати тему презентації і хто її виконав (прізвище, ім'я, навчальна група, курс, факультет).

6. На підсумковому слайді вказується список використаних джерел та стислий висновок роботи.

7. Формат слайдів. Параметри сторінки: - розмір слайдів - екран; орієнтація - альбомна; ширина - 24 см.; висота - 18см.; нумерація слайдів з «1».

8. Формат видачі слайдів - «Презентація на екрані».

9. Оформлення слайдів: шрифти для використання: TimesNewRoman, Arial, ArialNarrow. Не дозволяється змішувати різні типи шрифтів в одній презентації.

10. Написання: звичайний, курсив, напівжирний; колір і розмір шрифту має бути підібраний так, щоб всі надписи чітко читати на обраному полі слайду.

10. У титульному і підсумковому слайді використання анімаційних об'єктів не допускається.

11. Слайди не переповнювати текстом.

12. Використовувати прості слова та речення.

13. Вимоги до інформації: науковість, логічність, доступність, однозначність, лаконічність, завершеність, достовірність, сучасність, достатність.

14. Недопустимість граматичних та інших помилок.

15. На одному слайді не рекомендується використовувати більш ніж 3 кольори: один для фону (світлий), другий для заголовку, третій для тексту.

16. Таблична інформація вставляється до слайду як таблиця текстового процесора MS Word або табличного процесора MS Excel. Але не слід використовувати таблиці з великою кількістю даних.

17. Діаграми готуються з використанням майстра діаграм табличного процесора MS Excel.

18. Надписи до ілюстрованого матеріалу повинні відповідати його змісту.

19. Файлу мультимедійної презентації надати ім'я та розширення ppt. Наприклад: Іванов С.С. - ivanov_ss.ppt або ss_ivanov.ppt

Примітка: у презентації розміщувати тільки оптимізовані (стислі) високої якості зображення.

Приблизна тематика (напрям розробки) презентацій у PowerPoint, що пропонуються (відповідно до структури навчальної дисципліни)

1. Поняття та класифікація актів сімейного законодавства.

2. Значення актів Конституційного Суду України, Верховного Суду України та судової практики.

3. Офіційне обнародування та набуття чинності нормативно-правових актів.

4. Застосування сімейного законодавства.

5. Аналогія закону та аналогія права в сімейно-правових відносинах.

6. Недійсність нормативно-правових актів.

7. Інститут шлюбу у сімейному праві: проблеми правового регулювання.

8. Припинення шлюбу.

9. Встановлення режиму окремого проживання подружжя: проблеми теорії та практики.

10. Підстави і порядок визнання шлюбу недійсним.

11. Шлюб, який є недійсним.
12. Шлюб, який визнається недійсним за рішенням суду.
13. Шлюб, який може бути визнаний недійсним за рішенням суду.
14. Визнання шлюбу недійсним після його припинення.
15. Санація шлюбу.
16. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя: теоретичні та практичні аспекти.
17. Право особистої приватної власності подружжя: особливості правового регулювання.
18. Право спільної сумісної власності подружжя: особливості правового регулювання.
19. Способи та порядок поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.
20. Права та обов'язки подружжя по утриманню: теоретичні та практичні аспекти.
21. Шлюбний договір: поняття, зміст та порядок укладення.
22. Визначення походження дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій: проблемні питання правового регулювання.
23. Порядок оспорування батьківства: колізії правового регулювання.
24. Особисті немайнові права і обов'язки батьків та дітей.
25. Права батьків і дітей на майно.
26. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: оптимізація організаційно-правових форм.
27. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів: особливості правового регулювання.
28. Обов'язок по утриманню інших членів сім'ї та родичів.

6. Індивідуальні завдання

Відповідно до навчального плану із навчальної дисципліни «Актуальні проблеми застосування сімейного законодавства» підготовка курсових робіт не передбачена.

7. Методи навчання

Під час освітнього процесу використовуються наступні методи навчання:

1) Інтерактивні методи: відповіді на запитання і опитування думок студентів у форматі полілогу або групової бесіди; аналіз історій і ситуацій; дискусії, дебати, полеміки; мозковий штурм; відпрацювання навичок; ігрове перевтілення.

2) Активні методи: моделювання професійної діяльності; навчання інших; метод активних ігор.

3) Інноваційні методи: компетентнісний (відповідно до ОПП ЗВО); інтегровані методи навчання (безпосередньо такі - заняття-ділова зустріч, заняття-навчальна конференція, заняття-інсценування); проектно-дослідницький метод; робота з інформацією (відеоогляд, сторітелінг - за конкретно заданим напрямком).

4) Практичні методи: практичні роботи; вправи; творчі роботи.

5) Методи дистанційного навчання: відеоконференції в форматі лекцій або семінарів (зв'язок студентів з викладачем забезпечують різноманітні сучасні платформи, такі як: Zoom, Moodle); онлайн дискусії; індивідуальне і групове консультування (викладач дає додаткові роз'яснення щодо виконання завдань через чати та e-mail-надсилання); віддалені практикуми і тестування; відеозаписи лекцій; вікторини, бліц-опитування, квізи.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

8.1. Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських, практичних та консультаціях, результати самостійної роботи осіб, що навчаються) рекомендується проводити за критеріями:

Завдання, задачі, роботи (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

- 0% - завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить суттєві помилки методичного характеру;
- 60% - завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

8.2. Ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (% від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

- 0% - завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;
- 60% - завдання виконано повністю і вчасно, висновки містять окремі недоліки, судження особи, що навчається не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте висновки містять окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;
- 100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

8.3. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

8.3.1. Нормативне підґрунтя встановлення рейтингу компетентності здобувачів

Нормативним підґрунтям встановлення рейтингу компетентності є Закон України «Про вищу освіту». Відповідно до статті 50 Закону України «Про вищу освіту» формами організації освітнього процесу є: 1) навчальні заняття; 2) самостійна робота; 3) практична підготовка; 4) контрольні заходи.

Розподіл балів, з яких формується рейтинг компетентності здобувача, відбувається між поточним контролем (60 балів) та підсумковим контролем (40 балів).

8.3.2. Рейтинг компетентності здобувачів з навчальної дисципліни

Рейтинг компетентності з навчальної дисципліни, що забезпечуються кафедрою включає *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) та *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи). Що відповідає пропорції за 100-бальною шкалою.

Якщо здобувач виявляє бажання займатися науковою роботою то йому додатково до підсумкового рейтингу компетентності з дисципліни можуть бути зараховані *бали наукової роботи*. У разі зарахування додаткових балів за результатами наукової роботи загальний рейтинг компетентності здобувача з навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів¹.

Якщо сумарний рейтинг компетентності здобувача складає менше 60 балів він вважається таким, що має академічну заборгованість.

8.3.3. Рейтинг з навчальної роботи здобувача

Відповідно до структури навчального плану навчальна робота складається з *аудиторної роботи* (лекційні, семінарські, практичні заняття) і *самостійної роботи*.

Оцінювання компетентності з навчальної роботи здобувача з дисципліни здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 2 до 5 (табл. 1).

¹Тобто даний рейтинг є додатковим і у разі перевищення 100 бальної шкали зменшується на ту кількість балів які її перевищують. Наприклад, *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) – 55 балів, *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи) – 35 балів, *рейтингові бали за наукову роботу* – 20 балів, сума $55+35+20=110$, *загальний рейтинг компетентності здобувача вищої освіти* - 100 балів.

Накопичення балів з тем за усі види робіт							Підсумковий контроль – залік	Підсумкова кількість балів
<i>max 60%</i>							<i>max 40%</i>	<i>max 100%</i>
Тема 1.	Тема 2.	Тема 3.	Тема 4.	Тема 5.	Тема 6.	Самостійна робота	Залік	
5	5	5	5	5	5			

Важливо пам'ятати, що бали це не число, що отримуються в результаті вимірювань і обчислень, а приписане оціночне судження. Виставляючи бали, науково-педагогічний працівник має їх обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 2).

Характеристика оцінювання рівня компетентності здобувача

Бали	Критерій оцінювання компетентності
2²	Незадовільний рівень компетентності. У здобувача відсутні знання навчального матеріалу або він відмовляється відповідати на запитання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Здобувач має <i>фрагментарні</i> знання, що базуються на попередньому досвіді. Не здатен формулювати визначення понять, класифікаційні критерії та тлумачити їхній зміст. Не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
3	Достатній рівень компетентності. Здобувач має базові знання з навчальної дисципліни. Формулює юридичні поняття, класифікаційні критерії, але допускає інтерпретаційні помилки. Може виокремити ознаки явища та їх охарактеризувати (риси, властивості, аспекти). Відповідь надається за одним джерелом навчальної літератури. При відтворенні знань застосовує репродуктивний тип мислення, відсутнє системне викладення навчального матеріалу. Не вміє доказово обґрунтовувати свої судження, допускає неточності при використанні знань для вирішення практичних завдань.
4	Добрий рівень компетентності. Здобувач має <i>грунтовні</i> знання навчального матеріалу, але під час відповіді допускає незначні помилки. Володіє категоріально-понятійним апаратом та здатен використовувати знання для вирішення практичних завдань. Може охарактеризувати склад (зміст) явища (або внутрішню побудову явища) та його елементів. Може обґрунтувати призначення явища, яке конкретизується у його функціях (напрямках впливу на інші явища). Може навести подібність та відмінність з іншими спорідненими та протилежними явищами. Відповідь надається за декількома джерелами навчальної літератури, з посиланням на нормативно-правові акти та наведенням прикладів. При відтворенні знань застосовує продуктивний тип мислення.
5	Відмінний рівень компетентності. Здобувач має <i>системні знання</i> глибоко і повно засвоїв увесь навчальний матеріал, в якому легко орієнтується, володіє категоріально-понятійним апаратом, вміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання,

²Здобувачу слід пам'ятати, що отримання зазначеного балу негативно впливає на загальний рейтинг компетентності і може привести до академічної заборгованості.

	<p>висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Може навести особливості інтерпретації правових явищ в різних теоріях, загальне та відмінне в різних позиціях вчених, як в національному так і в міжнародному та європейському праві (в межах часу, предмету, простору). Здатен обґрунтувати перспективи розвитку правових явищ в Україні. Відповідь надається на основі знань державних програм, концепцій, проектів нормативно-правових актів, а також наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених. Даний рівень компетентності передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і в письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення. При відтворенні знань застосовує евристичний тип мислення.</p>
--	---

Рейтинг компетентності з навчальної роботи здобувача з дисципліни, визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу здобувача, отриманого на семінарських та практичних заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни та помноженого на коефіцієнт K_1 ($K_1=60:5=12$) з округленням результату до цілого числа.

Середній бал здобувача визначається шляхом додавання усіх балів отриманих на семінарських та практичних заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни, поділених на кількість відповідей здобувача з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)³. При визначенні середнього балу здобувача необхідною умовою його зарахування є те, що відповідні бали мають бути отримані здобувачем не менше як на 50% занять з навчальної роботи. У разі не виконання зазначеної умови або коли середньоарифметичний бал здобувача менший 2,5 здобувач вважається таким, що має академічну заборгованість яку зобов'язаний ліквідувати шляхом відпрацювання тем програми навчальної дисципліни з яких не має відповідних балів.

8.3.4. Рейтинг з підсумкового контролю здобувачів

Відповідно до навчального плану підсумковий контроль із навчальної дисципліни «Актуальні проблеми застосування сімейного законодавства», що забезпечуються кафедрою передбачений у формі заліку (для денної та заочної форм навчання).

Підсумковий контроль із перевірки компетентності з навчальних дисциплін, що забезпечуються кафедрою складається письмово або усно за білетами підсумкового контролю які пропонуються здобувачу. Максимальна кількість балів з підсумкового контролю здобувачів становить 40 балів.

Кількість білетів підсумкового контролю має перевищувати кількість здобувачів у навчальній групі не менше ніж на 5 одиниць. Кількість питань в білеті підсумкового контролю з навчальних дисциплін визначається кафедрою з урахуванням специфіки дисципліни⁴.

Оцінювання компетентності здобувача під час підсумкового контролю здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне питання. Виставляючи рівень компетентності, науково-педагогічний працівник має його обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 2).

³Наприклад, з дисципліни навчальним планом передбачено 5 семінарських та практичних занять. Для того щоб не мати академічної заборгованості здобувач має відповідати більше ніж на 50% занять тобто на 3 парах. Отже, виконуючи зазначену вимогу він працював на першому занятті і отримав 3 бали, на другому занятті він не підготувався і отримав 2 бали (які в подальшому пересклав на 4), на третьому занятті здобувач був відсутній з поважної причини, отримав «Н», яку в подальшому пересклав на 3 бали, на останньому – 4 бали. Середньоарифметичний бал складає загальна сума балів поділена на кількість оцінок $(3+2+4+3+4):5=3,2$. Відповідно рейтинг компетентності з навчальної роботи здобувача буде $3,2 \times 12 = 38,4 \approx 38$.

⁴Наприклад, два теоретичних питання, одне практичне, одне питання з переліку питань що виноситься на самостійну роботу.

Рейтинг компетентності з підсумкового контролю здобувача визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу здобувача отриманого за кожне питання білету підсумкового контролю помножене на коефіцієнт K_2 ($K_2=40:5=8$) з округленням результату до цілого числа.

Середньоарифметичний бал здобувача з підсумкового контролю визначається шляхом додавання усіх балів отриманих за кожне питання білету підсумкового контролю поділених на кількість питань білету з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)⁵.

8.3.5. Рейтинг наукової роботи здобувача

За результатами семестрової наукової роботи здобувача його рейтинг компетентності з дисципліни може бути підвищений з урахуванням рівнів результативності такої роботи.

Рейтингові бали за наукову роботу здобувачів нараховуються з урахуванням рівнів результативності цієї роботи. Відповідні значення рівнів та додаткові бали визначаються згідно з таблицею (табл. 3).

Таблиця 3

Характеристика оцінювання рівня творчих досягнень здобувача

Результати творчої роботи здобувача	Рівень результативності та додаткові бали
Стаття у факультетському (інститутському) збірнику, призове місце на конкурсі наукових робіт здобувачів (здобувачів, студентів) факультету (інституту), приз за експонат на виставці здобувацьких (студентських) робіт, доповідь на факультетській (інститутській) науковій конференції та ін.	I рівень, факультетський (інститутський) – 5 балів
Ті ж досягнення на заходах академічного рівня, прийняття до розгляду заявки на патент та ін.	II рівень, академічний – 10 балів
Ті ж досягнення на заходах міжвузівського рівня чи МОН, МВС декілька досягнень II рівня, участь у республіканських виставках, національних олімпіадах, отримання державного патенту, заявка на закордонне патентування.	III рівень, міністерський, міжвузівський – 15 балів
Статті в міжнародних збірниках та журналах, доповіді на міжнародних конференціях і семінарах, участь у міжнародних олімпіадах, конкурсах та виставках, отримання закордонного патенту.	IV рівень, міжнародний – 20 балів

8.3.6. Фіксація результатів компетентності здобувача

Для занесення результатів компетентності здобувача у відомість обліку успішності, залікову книжку здобувача використовується таблиця співвідношення між рейтингом здобувача та ECTS оцінками (табл. 4).

⁵Наприклад, здобувач відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів, за четверте 2 бали. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5+2):4) \times 8 = 28$. Або інший приклад, здобувач відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5):3) \times 8 = 32$. Або ще приклад, здобувач відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 4 бали, за друге 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((4+5):2) \times 8 = 36$.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна та з урахуванням дистанцій

9.1. Під час проведення занять в очному (offline) режимі використовуються наступні засоби програмного забезпечення:

інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери, планшети, інтерактивна дошка.

9.2. Під час проведення занять в змішаний (blended) режимі використовуються наступні засоби програмного забезпечення:

доступ до дистанційних навчальних курсів дисциплін на офіційному вебпорталі НАВС через мережу Інтернет.

9.3 Під час проведення занять без очної складової в дистанційному режимі (online) за вибором викладача використовується:

програмне забезпечення через мережу Інтернет.

10. Перелік питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Перелік контрольних питань формується відповідно до структури програми навчальної дисципліни і містить наступні питання:

1. Конституція та інші акти сімейного законодавства України.
2. Поняття та значення сімейного права у системі національного права.
3. Право спільної сумісної власності батьків і дітей. Управління майном дитини.
4. Право особи на сім'ю за сімейним законодавством України.
5. Поняття шлюбу та сім'ї у сімейному законодавстві України.
6. Обставини, які враховуються судом при визначення розміру аліментів на дитину.
7. Поняття «член сім'ї» - термінологічні проблеми.
8. Норми міжнародного права і міжнародні договори як джерела сімейного права України.
9. Взаємна обізнаність наречених про стан здоров'я: теоретичні та практичні аспекти.
10. Правозгідність шлюбу.
11. Проблеми визнання шлюбу недійсним.

12. Порядок державної реєстрації шлюбу.
13. Проблематика визначення правоздатності та дієздатності у сімейному праві.
14. Припинення права на аліменти на дитину у зв'язку з набуттям права власності на нерухоме майно.
15. Значення державної реєстрації шлюбу.
16. Перешкоди до укладення шлюбу.
17. Зобов'язання наречених у разі відмови від вступу в шлюб.
18. Поняття та підстави припинення шлюбу.
19. Порядок укладення шлюбу за іноземним законодавством: порівняльна характеристика.
20. Розірвання шлюбу за рішенням суду.
21. Розірвання шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану.
22. Колізійні проблеми визначення походження дитини.
23. Юридичні наслідки розірвання шлюбу та визнання розірвання шлюбу фіктивним.
24. Режим окремого проживання подружжя.
25. Поняття та підстави оспорювання батьківства (материнства).
26. Підстави і порядок визнання шлюбу недійсним.
27. Правові наслідки визнання шлюбу недійсним.
28. Визначення походження дитини. Реєстрація народження дитини.
29. Відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав.
30. Особисті немайнові права і обов'язки батьків та дітей.
31. Порядок оспорювання батьківства (материнства).
32. Розірвання шлюбного договору, визнання його недійсним.
33. Порядок укладення та зміст шлюбного договору. Підстави розірвання та визнання шлюбного договору недійсним.
34. Правові підстави виникнення між подружжям обов'язків щодо утримання.
35. Обставини, що виключають можливість оспорювання батьківства (материнства).
36. Захист сімейних прав українських громадян за кордоном.
37. Права батьків і дітей на майно.
38. Звільнення від обов'язку утримувати дитину та припинення права на аліменти.
39. Строки, передбачені сімейним законодавством. Позовна давність у сімейному праві.
40. Вирішення спорів щодо місця проживання дітей.
41. Патронат як форма виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
42. Здійснення права спільної сумісної власності подружжя.
43. Права та обов'язки подружжя по утриманню.
44. Поняття та загальна характеристика особистих немайнових прав та обов'язків подружжя.
45. Підстави та правові наслідки позбавлення батьківських прав.
46. Особи, які можуть бути усиновлювачами.
47. Проблеми усиовлення як форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
48. Обов'язок по утриманню інших членів сім'ї та родичів.
49. Форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
50. Недійсність та скасування усиовлення, правові наслідки.
51. Проблеми встановлення факту батьківства (материнства) за рішенням суду.
52. Прийомна сім'я та дитячий будинок сімейного типу: спільні та відмінні риси.
53. Шлюбний договір у регулюванні сімейних правовідносин.
54. Право на утримання після розірвання шлюбу.
55. Підстави виникнення прав та обов'язків матері, батька і дитини.
56. Проблематика поновлення батьківських прав.

57. Органи, на які покладається захист прав та інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, їх основні функції.
58. Припинення права одного з подружжя на утримання.
59. Правовий режим спільного і роздільного майна подружжя.
60. Колізійні проблеми аліментних зобов'язань подружжя.
61. Правове становище опікунів та піклувальників в порівняльному аспекті.
62. Особливості встановлення опіки і піклування в Україні.
63. Здійснення дружиною, чоловіком права особистої приватної власності.
64. Поняття та особливості договору про патронат над дитиною.
65. Правовий порядок усиновлення дітей в Україні.
66. Роль органів опіки та піклування у захисті прав дітей, позбавлених батьківського піклування.
67. Проблеми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування, та шляхи їх вирішення.
68. Підстави та порядок поновлення батьківських прав.
69. Відібрання дітей без позбавлення батьківських прав.
70. Право подружжя на укладення договорів між собою щодо спільної сумісної власності.
71. Дитячі будинки сімейного типу: порівняльна характеристика з іншими видами влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.
72. Особливості правового статусу іноземців та осіб без громадянства у сімейних відносинах.
73. Право спільної сумісної власності батьків і дітей.
74. Проблема визнання шлюбу, укладеного за межами України.
75. Визначення заборгованості за аліментами – колізійні аспекти.
76. Аліментні зобов'язання батьків і дітей (колізійні питання).
77. Проблеми, пов'язані з вивезенням дитини з однієї країни в іншу.
78. Правове регулювання захисту громадян України, усиновлених іноземними громадянами.
79. Проблеми здійснення контролю за усиновлювачами щодо дотримання прав усиновлених дітей.
80. Обов'язок баби, діда утримувати внуків.
81. Обов'язок батьків утримувати дитину, способи його виконання.
82. Особисті майнові та немайнові права подружжя, один з яких іноземець.
83. Обов'язок падчерики, пасинка утримувати мачуху, вітчима.
84. Повне або часткове звільнення від заборгованості за аліментами.
85. Прийомні батьки. Обов'язки прийомних батьків по вихованню та розвитку дітей.
86. Позбавлення права одного з подружжя на утримання або обмеження його строком.
87. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, до прийомної сім'ї.
88. Поняття та зміст державного захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
89. Звільнення опікуна та піклувальника дитини від їх обов'язків.
90. Батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу.

11. Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996р. № 254к/96ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1618-15> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
4. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р., ратифікована постановою Верховної Ради України 27 лютого 1991 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_021 (дата звернення: 01.07.2023 р.)
5. Сімейний кодекс: Кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2947-14> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
6. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. №39. Ст. 383.
7. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
8. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
9. Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р. № 564. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
10. Про затвердження Положення про прийомну сім'ю: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р. № 565. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
11. Про затвердження Порядку стягнення аліментів на дитину (дітей) у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання в іноземній державі, з якою не укладений договір про надання правової допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 р. № 1203. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1203-2002-%D0%BF> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
12. Про затвердження Правил державної реєстрації актів громадянського стану в Україні: Наказ Міністерства юстиції від 18.10.2000 № 52/5. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
13. Про впорядкування ведення медичної документації, яка засвідчує випадки народження і смерті (Форма № 103/о): Наказ МОЗ України від 08.08.2006 р. № 545. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1150-06> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
14. Про затвердження Інструкції з визначення критеріїв перинатального періоду, живонародженості та мертвонародженості, Порядку реєстрації живонароджених і мертвонароджених: Наказ МОЗ України від 29.03.2006 р. № 179. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0427-06> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
15. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні: Наказ МОЗ України від 09.09.2013 р. № 787. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
16. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2008 р. № 905. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-%D0%BF> (дата звернення: 01.07.2023 р.)
17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Служби безпеки України, Державного комітету нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України, Міністерства фінансів України щодо офіційного тлумачення положень пункту 6 статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист

військовослужбовців та членів їх сімей», частин четвертої і п'ятої статті 22 Закону України: Рішення Конституційного Суду України від 03.06.1999 р. № 5-рп/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v005p710-99> (дата звернення: 01.07.2023 р.)

18. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини 1 статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) № 18-рп/2004 від 01.12.2004 р. *Офіційний Вісник України*. 2004. № 50. Ст. 3288.

19. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремого положення частини другої статті 211 Сімейного кодексу України (справа про різницю у віці між усиновлювачем та дитиною) № 3-рп/2009 від 03.02.2009 р. *Офіційний Вісник України*. 2009. № 11. Ст. 341.

20. Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.05.2006 р. № 3. *Вісник Верховного Суду України*. 2006. № 7.

21. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.03.2007 р. № 3. *Вісник Верховного Суду України*. 2007. № 3.

22. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 21.12.2007 р. № 11. *Вісник Верховного Суду України*. 2008. № 1.

23. Про судову практику в справах про захист права власності та інших речових прав. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07.02.2014 року № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-14#Text> (дата звернення: 01.07.2023 р.)

24. Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів: Постанова Верховного Суду України від 15.05.2006 № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-06#Text> (дата звернення: 01.07.2023 р.)

25. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя: Постанова Верховного Суду України від 21.12.2007 № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-07#Text> (дата звернення: 01.07.2023 р.)

Основна

1. Борисова В.І., Жилінкова І.В. Сімейне право: підручник / В.І. Борисова, І.В. Жилінкова. Київ : Право, 2022. 320 с.

2. Дякович М. М. Сімейне право України: навч. посіб. /М. М. Дякович. Харків: ЕКУС, 2022. 416 с.

3. Діяльність в інтересах іншої особи в умовах війни: цивілістичні аспекти: кол. монографія / за ред. проф. Є.О. Харитонова, проф. І.В. Давидової. Одеса: Фенікс, 2022. 180 с.

4. Дзера О.В. Сімейне право України: підручник. К. : Юрінком Інтер, 2021. 520 с.

5. Навчально-методичний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів навчальної дисципліни «Актуальні проблеми сімейного права» (денна та заочна форми навчання) для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад. : В.І. Борисова, С.В. Кривобок. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 50 с.

6. Особисті немайнові права дитини при усиновленні: національний та зарубіжний досвід: монографія / О.В. Мельник. Одеса: Юридична література 2022. 196 с.

7. Порівняльне сімейне право: навчальний посібник. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2021. 296 с.
8. Сімейне право України: підручник / [Боднар Т.В., Гопанчук В.С., Дзера О.В. та ін.; за заг. ред. Т.В. Боднар, О.В. Дзери]. 2-ге вид., стер. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 519с.
9. Складання цивільно-правових документів. Ч. 3. Сімейні правовідносини: навч.-метод. посіб. / [В. П. Мироненко, А. Л. Калінюк, Б. В. Кирдан та ін.]. Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2023. 420 с.
10. Тетарчук І. В. Сімейне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. К. : ЦУЛ, 2021. 314 с.
11. Чернега В.М. Сімейне (національне, міжнародне, порівняльне) право : підручник. Київ: Ліра-К, 2023. 369 с.

Додаткова

1. Алфьорова Т.М. Підстави та наслідки фіктивності шлюбу в сімейному праві України: перспективи вдосконалення. *Право і суспільство*. 2021. № 3. С. 25-30.
2. Барановська Т. С. Колізійні аспекти реалізації права на шлюб у міжнародному приватному праві. *Аналітично-порівняльне правознавство: електронне наукове фахове видання*. 2023. № 2. С. 387-391.
3. Берегова Н. Вплив сімейного виховання на формування особистості дитини / Н. Берегова, П. Федерчук. *Вісник Львівського університету*. Серія : Психол. науки. Львів, 2020. Вип. 6. С.10-15.
4. Гаврік Р.О. Правові наслідки припинення шлюбу у сімейному праві: порівняльно-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 61-69.
5. Герасимчук Л.В. Застосування позовної давності до сімейних правовідносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 11-15.
6. Домбровський К.Г. Механізми державного регулювання розвитку інституту усиновлення в Україні: : дис. ... доктора філософії: спец-ть 281. К., 2021. 236 с.
7. Домбровський К.Г. Державне регулювання інституту усиновлення під час економічної кризи в Україні. *International academy journal «Web of Scholar»*. 2020. № 4 (46). С. 38-42.
8. Домбровський К.Г. Дефініція «усиновлення» та її особливості. *Публічне управління та адміністрування*. 2020. № 17. С. 53-57.
9. Домбровський К.Г. Проблемні аспекти державного управління у сфері захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. *Зб. наук. пр. «Право та державне управління»*. 2020. № 2. С. 154-158.
10. Домбровський К.Г. Історичні етапи розвитку механізму державного регулювання інституту усиновлення. *Часопис Київ. ун-ту права*. 2020. № 4. С. 136-139.
11. Домбровський К.Г. Проблемні аспекти захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, відповідно до Цілей Сталого Розвитку України на період до 2030 року. *Україна 2030: публічне управління для сталого розвитку: зб. щоріч. міжн. наук.-практ. конф.* К. : НАДУ, 2020. С.36-38.
12. Костяшкін І.О. До питання про підстави виникнення сімейних відносин у правовій доктрині. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 3. С. 64-69.
13. Луц Д. Сімейні спори під час війни: актуальна судова практика Верховного Суду. *Юридична газета*. Київ, 2023. № 9/10. С. 24.
14. Лучковський В. До питання про зміст прав та обов'язків жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. Вип. 1. С. 88-93.
15. Мартинюк О.В. Окремі проблеми сімейного законодавства щодо недійсності шлюбу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 251-254.
16. Менджул М. В. Принцип заборони насильства в сім'ї: впровадження європейських та міжнародних стандартів в умовах воєнного стану в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство : електронне наукове фахове видання*. 2023. № 1. С. 591-594.

17. Мороз І. Яке майно не може бути поділене між подружжям. *Юридичний вісник України : все про закони - в одній газеті: загальнонаціональна правова газета*. Київ, 2023. 1-24 січня (№ 1/3).
18. Музика А. Цивільне, сімейне та кримінальне право в аспекті охорони прав дитини: міжгалузевий підхід. *Право України*. 2022. № 10. С. 42-58.
19. Пашинський А.П. Правові режими майна подружжя та парних союзів сімейного типу в сучасному міжнародному сімейному праві: дис. ... д-ра філософії: 293, 29; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, М-во освіти і науки України. Київ, 2023. 245с.
20. Плюшко Д.С. Деякі питання правових наслідків припинення шлюбу майнового характеру за законодавством України та деяких зарубіжних країн. *Юридична Україна: щомісячний науковий журнал*. Київ, 2023. № 10 (250). С. 15-21.
21. Резвова О.В. Цивільно-правовий захист права дитини на належне батьківське виховання. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 3. С.101–106.
22. Салюк П.І. Концептуальні питання захисту сімейних прав та законних інтересів в контексті оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, які порушують права та законні інтереси учасників сімейних відносин. *Актуальні проблеми правознавства: збірник наукових праць*. 2022. №3 (31). С. 119-124.
23. Тельнік О. Б. Щодо окремих проблемних аспектів перспективних змін до актів сімейного законодавства України. *Юридичний науковий електронний журнал : електронне наукове фахове видання*. 2023. № 1. С. 140-144.
24. Токарчук Л.М. Влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, як реалізація принципу державного регулювання сім'ї: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора. юрид. наук: спец. 12.00.06 «Земельне право, аграрне право, екологічне право, природоресурсове право». Одеса, 2021. 40 с.
25. Токарчук Л.М. Державна сімейна політика: сучасний стан і перспективи. *Наука і правоохоронна*. 2020. № 1 (47). С. 9-17.
26. Ходак С.М. Зловживання інтересом у сімейному праві. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2022. №13 (25). С. 172-183.
27. Хорошенко О.В., Доценко О.О. Окремі питання аліментних зобов'язань. *Право і суспільство*. 2021. № 2. С. 51-57.
28. Хрущ В. Л. Особливості правового регулювання відносин із влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування, у давньоримський період. *Нове українське право*. 2023. № 1. С. 201-207.
29. Чернега В. М. Сутність і систематика сімейно-правових договорів і домовленостей. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 1. С. 100–103.
30. Viktoriia Shchyrsk, Viktor Konopelskyi, Yana Popovych, Nataliia Bilianska, Olena Lerei Ethical and Legal Aspects of Surrogacy in Ukraine and in the World. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2020. Volume 23. Issue 2. URL: <https://www.abacademies.org/articles/Ethical-and-legal-aspects-of-surrogacy-in-Ukraine-and-in-the-world-1544-0044-23-2-478.pdf>

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon1.rada.gov.ua> – Законодавство України
2. <http://rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України
3. <http://www.president.gov.ua/> - Президент України
4. <http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України)
5. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України
6. <http://npu.in.ua/> – Нотаріальна палата України
7. <http://old.minjust.gov.ua/section/286> – Єдині та державні реєстри в сфері нотаріату
8. <http://ww.ccu.gov.ua\uk\index> - Конституційний суд України
9. <http://www.scourt.gov.ua> - інформаційний сервер Верховного Суду
10. <http://reyestr.court.gov.ua/> - Єдиний державний реєстр судових рішень
11. <http://court.gov.ua/sudy/> - Судова влада України
12. <http://nbuv.gov.ua> - Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
13. <http://www.univ.kiev.ua> – бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
14. <http://www.library.ukma.kiev.ua> – наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія"»
15. <http://ukr-pravo.at.ua/> - Правовий портал
16. <http://www.nbuv.gov.ua/nyub/journals.html>. - Наукова юридична періодика України
17. http://irbis-nbuv.gov.ua/info_law.html - Юридичні інформаційні ресурси
18. <http://jurconsult.net.ua/> - Всеукраїнських юридичний портал
19. <http://law.univ.kiev.ua/> - Сайт юридичного факультету Київського національного університету ім. Т. Шевченка
20. <http://elar.naiu.kiev.ua> – Електронний репозитарій Національної академії внутрішніх справ

Розробники:

Доцент кафедри,
к.ю.н., доцент

Леся ШАПОВАЛ

Професор кафедри,
к.ю.н., доцент

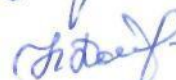
Наталія БІЛЯНСЬКА

Доцент кафедри,
к.ю.н., доцент

Богдан КИРДАН

Доцент кафедри,
доктор філософії

Наталія ПОЛШКО